

דף נז

צג. פצוע דכא כהן שנשא בת גרים — האם מאכילה בתרומה? האם היא מותרת להינשא לו? באלו שאלות תלויים שני נידונים אלו?

זו שאלה שאל רבי יוחנן מרבי אושעיא; פצוע דכא כהן שנשא בת גרים, מהו שיאכילה בתרומה? — ושתק רבי אושעיא ולא פתר שאלתו. ומבואר בגמרא ששאלה זו תלויה בשתי מחלוקות תנאים; א. האם בת גר זכר דינה כבת חלל זכר ופסולה לכהונה. כן סובר רבי יהודה. ולפי זה אסורה היא להינשא לפצוע דכא כהן אם ננקוט שהוא עומד בקדושת כהונה, הלכך אינו מאכילה. (וגם בלאו הכי, אפשר שהיא כחללה גמורה שאסורה בתרומה, ולפי זה אפילו אינו עומד בקדושתו והיא מותרת לו, אעפ"כ אינה אוכלת. עתוס). ואילו רבי יוסי מתירה לכהונה אפילו אביה ואמה גרים. ורבי אליעזר בן יעקב אומר: בת גרים לא תנשא לכהונה עד שתהא אמה מישראל. ב. האם קהל גרים נקרא קהל להאסר לבוא בו פצוע דכא. כן אמר רבי יהודה, ולפי זה בת גרים אסורה להינשא לפצוע דכא ואינה אוכלת. ואילו רבי יוסי סובר קהל גרים לא נקרא 'קהל' ומותרת.

— נמצא, לרבי יהודה ודאי אינה אוכלת, מפני שאסורה להינשא לו בין אם הוא עומד בקדושתו בין אם לאו. ולרבי יוסי ודאי מותרת להינשא לו בין עומד בקדושתו בין אינו עומד, הלכך אוכלת. אבל לרבי אליעזר בן יעקב יש להסתפק כאשר אמה מישראל, שאמנם ראויה היא לכהונה אך שמא אינה בכלל 'קהל', שכשרות נתוספה בה ולא קדושה, הלכך מותרת לו ואוכלת, או שמא גם קדושה נתוספה בה ובכלל 'קהל' היא ואסורה (עפ"י פירוש ראשון ברש"י שנקטו לעיקר). ופשטו להתר [שאינה נקראת 'קהל'] מברייתא שהביא רבי אחא בר חיננא מדרומא, שנאמר וכהן כי יקנה נפש קנין כספו הוא יאכל בו. לפי לשון אחרת ברש"י, הספק הוא כשאביה ואמה גרים ואליבא דראב"י, האם בכלל 'קהל' היא אם לאו, ונפשט להתר. ולפי זה כשאמה מישראל ודאי בכלל 'קהל' היא ואסורה לו ואינה אוכלת. וכבר העירו (ע' שעה"מ איס"ב טו, טז; אבני מלואים ד סקט"ז) שהדבר תלוי במחלוקת הרמב"ם (איס"ב שם) והר"ן (פ"ד דקדושין) האם גר שנשא בת ישראל הולד מותר בממזרת אם לאו. והריטב"א בחדושו פסק כפרוש הראשון ברש"י, שכל שהאב גר — לא מיקרי קהל. ובחזון-איש (ד, ט) כתב שלענין הלכה נראה שספק הוא, ויש מקום לפי זה להקל משום 'ספק קהל' בספיקא דדינא.

דפים נז — נח

צד. האם יש חופה לפסולות אם לאו?

רב אמר יש חופה לפסולות, הלכך בת-כהן (ולפרש"י אף בבת ישראל, וכנ"ל) שנכנסה לחופה עם כהן שפסולה לו, כגון אלמנה לכהן גדול — נפסלה מלאכול בתרומה. ושמאל אמר אין חופה לפסולות. ורמי בר חמא רצה לתלות שאלה זו במחלוקת התנאים במשנתנו אם קדושי עבירה פוסלים מלאכול בתרומה. ודחו תלייה זו, ורצו לתלות זאת במחלוקת תנאים אחרת ודחו. ולבסוף הביא רב ששת ראייה ממשנת סוטה שיש חופה לפסולות.

א. לפרש"י הנידון הוא בחופה ללא קידושין, האם היא מועילה ופוסלת בת כהן מלאכול בתרומה כאילו נבעלה לפסול לה. ופרש ר"י שלפי שיטה זו סוברים רב ושמאל שחופה קונה באשה להיות מקודשת לו (כרב הונא — בקדושין ה). לרב מועילה חופה בפסולות הן לאחר קדושין להחשיבן כנשואות [ונפקא מינה לשתייט סוטה, ולדין אשת איש בחנק וכו'], הן בחופה ללא קדושין, להחשיבן ארוסות ולפסלה בתרומה [אפילו לרבי אלעזר ורבי שמעון]. ולשמאל אין

נחשבת חופה אלא בראויות לביאה ולא בפסולות, הלכך בין חופה שלאחר קדושין בין חופה ללא קדושין אינה מועילה. ולרמי בר חמא חופת פסולות קונה (ערמב"ן) מלבד לענין אכילת תרומה, שבוה באנו למחלוקת התנאים במשנתנו.

ויש מפרשים שאפילו אם ננקוט חופה אינה קונה ללא קדושין, יש חופה לפסולות [לרב] לפסול מתרומה. (כ"כ הרמב"ן שמשמע מרש"י. וכן נראה מדברי הרמב"ם — תרומות ז, כא. מכמה מפרשים משמע שלדבריהם אפילו חופה ללא קדושין נפסלת בתרומה, ויש מפרשים דוקא אם אח"כ קידש).

ורבנו תם פירש (וכן נראה לה"י), שמדובר בחופה שלאחר קידושין, ולענין שתיפסל בתרומה לעולם, אפילו נתאלמנה או נתגרשה, והנידון הוא האם חופה חשובה כביאה לפסול אם לאו; לדברי רב פוסלת ולדברי שמואל אינה פוסלת, [ומכל מקום חופת פסולות מאכלת בבת ישראל, כי סוף סוף נכנסה לרשותו ולא גזרו בה שמא תשקה תרומה לאחיה. תוס'. וע"ע רמב"ן].

ולדברי רמי בר חמא תלוי הדבר במחלוקת התנאים.

והרמב"ן פירש בחופה שלאחר קדושין ולענין שאר הלכות, האם חופת פסולות עושה אותה כנשואה לכל דבר, אם לאו.

ב. משמע מדברי הר"י והר"י יו"ט מיוני (בתוס') שלדעת הסוברים אין חופה לפסולות — מדאורייתא הוא. אך נראה שלא נקטו כן אלא לפרש"י, אבל לפר"ת מסתבר שאינו אלא מדרבנן. וכ"כ מוהר"א ששון (בשו"ת תורת אמת קעג. מובא בשעה"מ). וע' גם בחזו"א סג, יג [ודחה דברי השעה"מ שהוא מדאורייתא. וע' אבנ"מ ז סק"י שדחה את הוכחת השעה"מ], ובאבי עזרי איסו"ב יט, ג.

ג. הלכה כרב שיש חופה לפסולות. (עפ"י רמב"ם איסורי ביאה ז, כא; רמב"ן; ריא"ז). יש אומרים שלפי זה חופת נדה חופה עכ"פ בדיעבד (ריטב"א, ודלא כהרמב"ם).

בפחות מבת שלש שנים, אמר שמואל שאף לדברי רב אין לה חופה, כשם שאין ביאתה ביאה.

וכן אין חופתה חופה לכל שאר דברים. (עפ"י שער המלך קונטרס חופת חתנים; חזון איש אה"ע סג, יב).

דף נח

דין הסוטה ושבועתה, בארוסה ובנשואה ובשומרת יבם — יתבאר אי"ה בסוטה כג-כו.

צה. א. כהן שעשה מאמר ביבמתו ויש לו אח כשר או חלל — האם היא רשאית לאכול תרומה?
ב. כנ"ל, בכהן שנתן גט ליבמתו ויש לו אח.

א. הסיקו כדברי רבין [ולא כמו ששלח רבי חנינא בשם רבי יוחנן], שכהן העושה מאמר ביבמתו ויש לו אח — לדברי הכל אוכלת בתרומה, (ואינה נחשבת כמשתמרת לביאה פסולה משום האח, מפני שאין זו ביאה פסולה מדאורייתא).

יש לו אח חלל — דברי הכל אינה אוכלת (בין אם עשה בה הכשר מאמר בין לא עשה. רמב"ם), מפני שמשתמרת לביאה פסולה מדאורייתא (מאחר ועדיין היא זקוקה לכל האחים), וכיון שאותו אח חלל אינו מאכיל בתרומה במקום אחר, מודים רבי אלעזר ורבי שמעון שפוסל.

ב. נתן גט ליבמתו ויש לו אח (כשר) — רבי יוחנן אמר אוכלת, [ואפילו לרבי מאיר, מפני שאינה משתמרת לביאה פסולה דאורייתא]. וריש לקיש אמר אינה אוכלת, [ואפילו לרבי אלעזר ורבי שמעון — מפני שאינו מאכיל במקום אחר על ידי נתינת גט כמו בקידושין. ואעפ"י שבת כהנת חוזרת לבית אביה ע"י גירושין, היינו משום שנפסק הקשר עם בעלה, שלא כקידושין שמאכילים מפני אגידתה בו].

א. יש מפרשים שמדובר שנתן גט ואחר כך עשה בה מאמר, שאז היא משתמרת לביאתו הפסולה

מדרבנן. (עפ"י רבנו חננאל, וכן הסכימו הרשב"א והריטב"א).